

<https://doi.org/10.70728/c.series.ped.v08.i09.001>

XORIJIY TILLARNI O‘QITISHDA AUTENTIK MATERIALLARDAN FOYDALANISHNING PEDAGOGIK MOHIYATI

Bobonazarova Fazilat Pardaboyevna

Zarmed Universiteti Samarqand
kampusi, “Xorijiy filologiya” kafedrasi assistent
o‘qituvchisi

Samarqand, O‘zbekiston

ORCID ID: 0009-0000-1808-0895

E-mail: fazilatbobonazarova8600@gmail.com

Tel: +99893 346 86 00

Annotatsiya. Ushbu maqolada xorijiy tillarni o‘qitish jarayonida autentik materiallardan foydalanishning pedagogik mohiyati, didaktik imkoniyatlari va ta’lim samaradorligiga ta’sirini tahlil qilinadi. Autentik materiallarning real hayotdagi kommunikativ vaziyatlarni ta’lim jarayoniga olib kirish, o‘quvchilarning til kompetensiyasi, kommunikativ faolligi, mustaqil fikrlashi hamda madaniyatlararo kompetensiyasini rivojlantirishdagi o‘rni yoritiladi.

Kalit so‘zlar: autentik material, autentik matn, kommunikativ kompetensiya, pedagogik mohiyat, til ta’limi, real kommunikativ vaziyat, multimodal material, CEFR, kommunikativ yondashuv.

Абстракт. В данной статье анализируются педагогическая сущность, дидактические возможности и влияние использования аутентичных материалов в процессе обучения иностранным языкам на эффективность образования. Подчеркивается роль аутентичных материалов во внедрении в образовательный процесс реальных коммуникативных ситуаций, а также в развитии у учащихся языковой компетенции, коммуникативной активности, самостоятельного мышления и межкультурной компетентности.

Ключевые слова: аутентичный материал, подлинный текст, коммуникативная компетентность, педагогическая сущность, языковое образование, реальная коммуникативная ситуация, мультимодальный материал, CEFR, коммуникативный подход,

Abstract. This article analyzes the pedagogical significance, didactic potential, and impact on educational effectiveness of using authentic materials in foreign language teaching. It highlights the role of authentic materials in introducing real-life communicative

situations into the educational process and in developing students' language competence, communicative engagement, independent thinking, and intercultural competence.

Keywords: authentic materials, authentic text, communicative competence, pedagogical essence, language education, real communicative situation, multimodal material, CEFR, communicative approach.

KIRISH. Bugungi globallashuv va raqamli texnologiyalarining jadal rivojlanishi sharoitida xorijiy tilni faqat grammatik qoidalar va lug‘aviy birliklarni o‘zlashtirish asosida o‘qitish yetarli emas. Zamonaviy xorijiy til ta’limining asosiy maqsadi o‘rganuvchini real kommunikativ vaziyatlarda tildan samarali foydalana oladigan faol til foydalanuvchisiga aylantirishdan iborat. Shu nuqtayi nazardan, ta’lim jarayoniga real hayotda qo‘llanadigan autentik materiallarni kiritish muhim pedagogik vosita sifatida namoyon bo‘ladi.

CEFR til ta’limini real hayotdagi til faoliyati bilan bog‘lashga, o‘rganuvchini ijtimoiy faol til foydalanuvchisi sifatida shakllantirishga va tilni turli kontekstlarda qo‘llashga yo‘naltiradi. Unda qabul qilish, ishlab chiqarish, o‘zaro ta’sir va vositachilik kabi faoliyatlar ajratilib, til kompetensiyasining amaliy qo‘llanishi ta’kidlanadi. [2]

Autentik materiallar deganda, dastlab aynan til o‘rganuvchilar uchun emas, balki real kommunikativ va ijtimoiy maqsadlarda yaratilgan materiallar tushuniladi. Bunday materiallarga gazeta va jurnal maqolalari, internet sahifalari, videolar, podkastlar, e’lonlar, reklama materiallari, menyular, xaritalar, jadvallar, yo‘riqnomalar, intervyular va ijtimoiy tarmoqlardagi real kommunikativ namunalarni kiritish mumkin. Biroq materialning shunchaki “real” bo‘lishi uning pedagogik jihatdan avtomatik ravishda autentik bo‘lishini anglatmaydi. Materialning o‘quv jarayonidagi vazifasi, konteksti va undan qanday foydalanilishi ham muhimdir. [3]

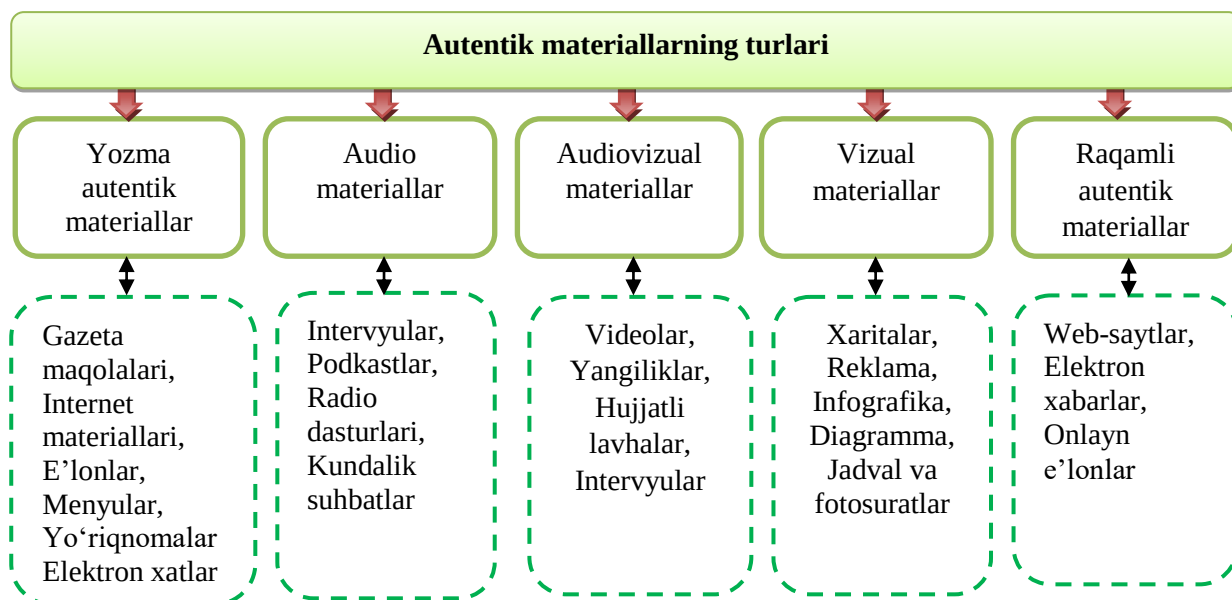
Shu sababli autentik materiallardan foydalanish masalasini faqat qo‘shimcha o‘quv vositasidan foydalanish sifatida emas, balki xorijiy til ta’limining mazmuni, metodlari va kommunikativ maqsadlarini real hayot bilan bog‘lovchi pedagogik yondashuv sifatida ko‘rib chiqish maqsadga muvofiq.

METODOLOGIYA (METHODS)

Mazkur tadqiqot nazariy-tahliliy xarakterga ega bo‘lib, xorijiy tillarni o‘qitishda autentik materiallardan foydalanishning pedagogik mohiyatini aniqlashga qaratildi. Tadqiqot doirasida autentik materiallarning turlari, ularning didaktik imkoniyatlari va xorijiy til ta’limidagi funksiyalari tahlil qilindi.

Tadqiqotda tizimli yondashuv, qiyosiy tahlil, pedagogik kuzatish, ilmiy adabiyotlarni tahlil qilish va umumlashtirish metodlaridan foydalanildi. Materiallarning pedagogik qiymati ularning autentikligi, mavzuga muvofiqligi, til darajasiga mosligi, kommunikativ qiymati, madaniy mazmuni va topshiriq bilan bog‘liqligi asosida ko‘rib chiqildi.

Tadqiqot doirasida autentik materiallarning quyidagi turlari pedagogik nuqtayi nazardan tahlil qilindi:

1- rasm. Autentik materiallarning turlari

Mazkur tasnif zamonaviy til ta'limida verbal va noverbal axborotning o'zaro uyg'unlashuvi hamda multimodal kommunikatsiyaning kengayib borayotganini hisobga olish imkonini beradi. Materiallarning pedagogik qiymati ularning autentikligi, mavzuga muvofiqligi, til darajasiga mosligi, kommunikativ qiymati, madaniy mazmuni va topshiriq bilan bog'liqligi asosida baholandi.

NATIJALAR (RESULTS)

Tadqiqot natijalari autentik materiallardan tizimli foydalanish xorijiy til ta'limining bir nechta muhim yo'nalishlarini rivojlantirish imkonini berishini ko'rsatdi. Autentik materiallarning **pedagogik imkoniyatlari** sifatida quyidagilarni ko'rsatishimiz mumkin:

1. *Real kommunikativ muhitni shakllantirish.* O'quvchi darslikda maxsus soddalashtirilgan til bilan emas, balki real hayotda uchraydigan til shakllari bilan tanishadi. Masalan, aeroportdagi e'lon, mehmonxona bron qilish sahifasi, restoran menyusi yoki ishga oid elektron xat o'quvchiga tilning real kommunikativ vazifasini ko'rsatadi.

CEFRning action-oriented yondashuvida ham ta'lim jarayoni real hayotdagi kommunikativ amaliyotlar bilan bog'lanishi va o'quvchilarning maqsadli faoliyat orqali tilni qo'llashi ta'kidlanadi.[1]

2. *Kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish.* Autentik materiallar o'quvchini til birliklarini alohida o'rganishdan ularni kontekstda qo'llashga olib keladi. Masalan, restoran menyusidan foydalanishda o'quvchi: *read* → *identify* → *choose* → *ask* → *respond* → *communicate* ketma-ketligi asosida faoliyat olib borishi mumkin. Bunda lug'at, grammatika, talaffuz va nutq faoliyati yagona kommunikativ vazifaga birlashadi.

3. *Lug'at boyligini kontekstual rivojlantirish.* Autentik materiallarda so'zlar izolyatsiyalangan holda emas, balki tabiiy kontekstda uchraydi. Shu sababli o'quvchi yangi so'zning nafaqat lug'aviy ma'nosini, balki uning kontekstdagi vazifasi, birikmalari va kommunikativ qo'llanishini ham o'zlashtiradi. Bu, ayniqsa, kasbiy yo'nalishdagi xorijiy til ta'limida muhimdir.

4. *Madaniyatlararo kompetensiyani shakllantirish.* Autentik materiallar til va madaniyat o'rtasidagi uzviy bog'liqlikni ochib beradi. Reklama, yangiliklar, kundalik

suhbatlar, menyular, bayramlar yoki ijtimoiy e‘lonlar orqali o‘quvchi boshqa jamiyatlarning kommunikativ va madaniy xususiyatlari bilan tanishadi. Natijada tilni grammatik tizim sifatida emas, balki ijtimoiy-madaniy hodisa sifatida anglash rivojlanadi.

5. *Mustaqil ta‘lim va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish.* Autentik materiallar ko‘pincha o‘quvchidan ma‘lumotni mustaqil izlash, tanlash, taqqoslash va baholashni talab qiladi. Masalan, ikki xil yangilik maqolasini taqqoslash topshirig‘i o‘quvchini: *ma‘lumotni topish* → *tahlil qilish* → *taqqoslash* → *xulosa chiqarish* jarayoniga jalb qiladi. Bu esa mustaqil ta‘lim va tanqidiy fikrlash ko‘nikmalarini rivojlantiradi.

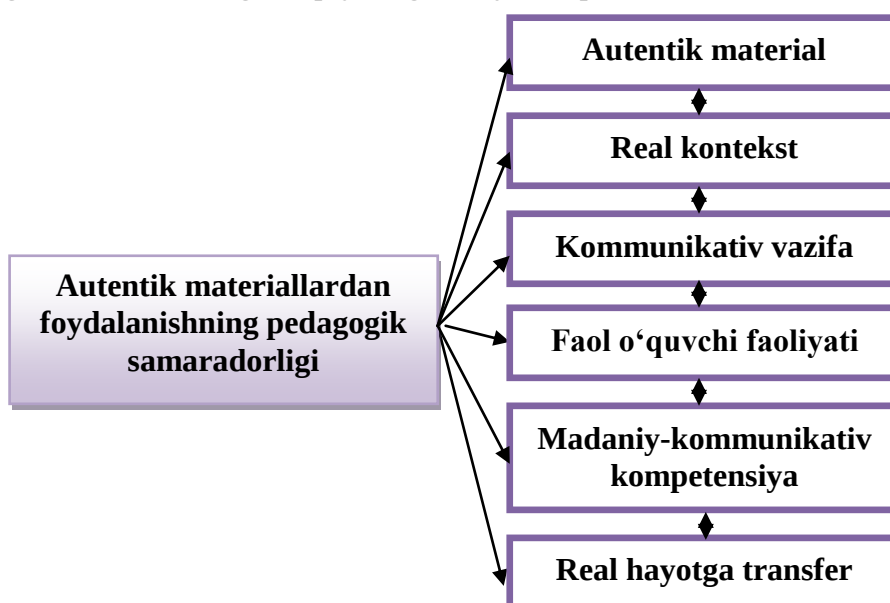
6. *Multimodal savodxonlikni rivojlantirish.* Zamonaviy autentik materiallarning katta qismi bir nechta modal shaklni birlashtiradi. Masalan, internet maqolasida *matn* + *fotosurat* + *grafik* + *video* + *havola* birgalikda berilishi mumkin. Shu sababli autentik materiallardan foydalanish o‘quvchining:

- verbal axborotni tushunish;
- vizual axborotni talqin qilish;
- audio va video ma‘lumotlarni anglash;
- turli modalliklarni o‘zaro bog‘lash ko‘nikmalarini rivojlantirishga xizmat qiladi. Bu jihat zamonaviy til ta‘limining real hayotdagi raqamli kommunikatsiya shakllariga moslashishiga yordam beradi.

MUHOKAMA (DISCUSSION)

Autentik materiallarning pedagogik mohiyatini tushunishda ularni darslikka oddiy qo‘shimcha sifatida emas, balki real kommunikativ faoliyatni tashkil etuvchi didaktik vosita sifatida ko‘rish muhim.

Council of Europe materiallarida autentiklik faqat “real matn”dan foydalanish bilan cheklanmasligi, balki til, topshiriq, o‘quv vaziyati va o‘zaro muloqotning autentikligi bilan bog‘liq ekani ta‘kidlanadi. [3] Shundan kelib chiqib, autentik materiallardan foydalanishning pedagogik samaradorligini quyidagi zanjir orqali ifodalash mumkin.

2-rasm. Autentik materiallardan foydalanishning pedagogik samaradorligi

Bunda o‘qituvchining vazifasi faqat materialni taqdim etish emas. O‘qituvchi materialni tanlaydi, uning murakkablik darajasini belgilaydi, maqsadga muvofiq topshiriq ishlab chiqadi va o‘quvchiga zarur metodik ko‘mak beradi.

Action-oriented yondashuvda topshiriq real maqsadga ega bo‘lishi, aniq natijaga olib kelishi va o‘quvchiga mas’uliyat hamda tanlov imkoniyatini berishi kerak. Autentik matnlar va real hayot tajribalarini qayta ishlash ushbu yondashuvning muhim jihatlaridan biri hisoblanadi. [4] Biroq autentik materiallardan foydalanishda ayrim muammolar ham mavjud. Jumladan, materialning til darajasi o‘quvchi imkoniyatidan yuqori bo‘lishi, katta hajmdagi noma’lum lug‘at, madaniy kontekstning tushunarsizligi yoki materialning ta’lim maqsadiga mos kelmasligi o‘quv jarayonini murakkablashtirishi mumkin. Shuning uchun har qanday real material foydali degan qarash to‘g‘ri emas. Autentik material pedagogik jihatdan samarali bo‘lishi uchun u aniq o‘quv maqsadiga moslashtirilgan topshiriq va metodik qo‘llab-quvvatlash bilan birga qo‘llanishi lozim.

XULOSA

Tadqiqot natijalari asosida xorijiy tillarni o‘qitishda autentik materiallardan foydalanish zamonaviy til ta’limining kommunikativ, faoliyatga yo‘naltirilgan va kompetensiyaviy xususiyatlarini kuchaytiruvchi samarali pedagogik vosita ekanligi aniqlandi. Autentik materiallarning pedagogik mohiyati, avvalo, real til muhitini yaratish, tilni kontekstda o‘zlashtirish, kommunikativ kompetensiyani rivojlantirish, madaniyatlararo xabardorlikni shakllantirish, mustaqil va tanqidiy fikrlashni rivojlantirish hamda multimodal axborot bilan ishlash ko‘nikmalarini shakllantirish imkoniyatlarida namoyon bo‘ladi.

Autentik materiallardan foydalanishning samaradorligi materialning o‘ziga emas, balki *material – o‘quv maqsadi – topshiriq – o‘quvchi faoliyati – kutilayotgan natija* o‘rtasidagi uzviy bog‘liqlikka bevosita bog‘liq. Shu sababli o‘qituvchi autentik materialni tanlashda o‘quvchilarning til darajasi, ehtiyojlari, yosh va kasbiy xususiyatlari, mavzuning dolzarbligi hamda materialning lingvistik va madaniy murakkabligini hisobga olishi zarur.

Shuningdek, zamonaviy raqamli muhitda autentik materiallarning multimodal xususiyati ularni xorijiy til ta’limida yanada muhim vositaga aylantirmoqda. CEFRning real kommunikativ faoliyatga, o‘quvchining faol subyekt sifatidagi roliga va action-oriented ta’limga urg‘u berishi ham ushbu yo‘nalishning metodik ahamiyatini kuchaytiradi. [5]

Demak, autentik materiallardan maqsadli, tizimli va metodik jihatdan asoslangan foydalanish xorijiy tilni real hayot bilan bog‘lash, o‘quvchining kommunikativ faolligini oshirish va zamonaviy multimodal kommunikatsiya sharoitida samarali til foydalanuvchisini shakllantirish uchun muhim pedagogik shartlardan biridir.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. Council of Europe. Common European Framework of Reference for Languages: Learning, Teaching, Assessment (CEFR).
2. Council of Europe. Action-orientation in the classroom. Common European Framework of Reference for Languages. British Council. Authentic. TeachingEnglish.
3. Gilmore, A. (2007). Authentic materials and authenticity in foreign language learning. *Language Teaching*, 40(2), 97–118.

4. Tomlinson, B. (2012). Materials development for language learning and teaching. *Language Teaching*, 45(2), 143–179.

5. Ulmasova, O. Y. (2026). Using authentic materials in ESL classroom: Methodology and benefits. *Tilshunoslik va chet tillarni o‘qitishda zamonaviy raqamli texnologiyalardan foydalanish xalqaro ilmiy-amaliy anjumani*, 1(7), 989–992.

6. Nigmatova, D. Y. (2026). The pedagogical significance of using authentic materials in foreign language teaching and their role in developing language competence. *Advances in Science and Education*, 2(08), 67–69.

7. Rakhmatova, N. (2025). Benefits and Limitations of Using Authentic Materials in Language Instruction: Boosting Vocabulary and Language Skills.